VERA
VIOLENCE PREVENTION THROUGH THEATRE-BASED EDUCATIONAL RESOURCES FOR WOMEN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER

PRESSITEADE NR 1
JUULI 2025

#VERA_PROJECT_EU
Project website

VERA projekt: uuenduslikud lähenemised autistlike noorte vastu suunatud seksuaalvägivalla ennetamiseks

CERV DAPHNE programmi uus algatus toob autismispektri häirega (ASH) noorte seksuaalse väärkohtlemise ennetusse uudse lähenemise. Kaheaastane VERA projekt toob kokku rahvusvahelised partnerid, et koos luua ligipääsetavad ja kaasavad koolitused, kasutades teatripõhiseid meetodeid ja noorelt noorele lähenemist. Erilist tähelepanu pööratakse noorte naiste võimestamisele: osalejad saavad oskused ohtlikke olukordi ära tunda, ennetada ja neile reageerida. Pikaajaliste süsteemsete muutuste toetamiseks kaasatakse ka poliitikakujundajad.

VERA projekt (Violence Prevention Through Theatre-Based Educational Resources for Women with Autism Spectrum Disorder) käivitati 2025. aasta märtsis ja kestab 24 kuud. Selle eesmärk on vähendada autistlike noorte suurenenud riski kogeda seksuaalset väärkohtlemist. Uuringud näitavad, et autistlikel noortel, eriti noortel naistel, on neurotüüpiliste eakaaslastega võrreldes märksa suurem oht kogeda seksuaalvägivalda. Nende risk kogeda seksuaalset väärkohtlemist on hinnanguliselt kolm kuni neli korda suurem ning kuni üheksa autismispektri häirega naist kümnest on teatanud seksuaalvägivallast, mis saab sageli alguse juba lapse- või noorukieas (Thrundle et al., 2022; Gibbs et al., 2021; Gotby et al., 2018; Weiss & Fardella, 2018).
Autistlikel noortel on suurem oht sattuda ärakasutamise ja väärkohtlemise ohvriks. Suurem risk on suuresti seotud raskustega sotsiaalsete vihjete tõlgendamisel, isiklike piiride seadmisel ja emotsioonidega toimetulekul. Psüühikahäirete diagnostilise ja statistilise käsiraamatu (APA, 2022) järgi on ASH neuroarenguline seisund, mida iseloomustavad püsivad raskused sotsiaalses suhtluses ning piiratud ja korduvad käitumismustrid. Autism avaldub inimestel erinevalt; mõiste „spekter" hõlmabki väga erinevaid võimeid, toevajadusi ja elukogemusi.
Selle mitmekesisuse tõttu võib mõnel autistlikul noorel, eriti „kõrgfunktsioneeriva autismiga" noorel olla eriti raske ohtlikke olukordi ära tunda või väärkohtlemisest teatada, sageli kartes, et neid ei usuta või mõisteta. Ka heade intellektuaalsete ja keeleliste võimete korral võivad nad teiste kavatsusi valesti tõlgendada või jääda hätta sotsiaalsete olukordade lahendamisega, mis suurendab haavatavust.
VERA püüab neid riske vähendada koos autistlike noorte, perede ja spetsialistidega loodud uuenduslike, tõenduspõhiste õppematerjalide ja koolitustega. Programmis kasutatakse teatripõhiseid võtteid, sh rõhutute teatri meetodeid.

Nende võtete abil saavad osalejad praktilised oskused seksuaalset väärkohtlemist ära tunda, ennetada ja sellele turvaliselt reageerida. Rollimängude, sotsiodraama ja olukorrapõhiste harjutustega saavad noored turvalises ja toetavas keskkonnas harjutada pärisolukordades tegutsemist.

Projekt: 101194892 — VERA — CERV-2024-DAPHNE
Kaasrahastanud Euroopa Liit. Väljendatud seisukohad ja arvamused on siiski ainult autori(te) omad ega pruugi kajastada Euroopa Liidu ega Euroopa Komisjoni seisukohti. Euroopa Liit ega toetuse andja nende eest ei vastuta

Co-funded by the European Union

VERA üks keskseid tegevusi on turvalisuse saadikute programm, mille kaudu saavad autistlikud noored oma kogukonnas turvalisuse eest seista ja olla eakaaslastele usaldusväärseks toeks. Saadikud toetuvad oma kogemustele, et jagada eakaaslastega teadmisi turvalisusest, nõusolekust ja tervetest suhetest. Selline noorelt noorele lähenemine aitab luua usaldust, suurendab enesekindlust ning soodustab avatud ja vahetut suhtlust, kujundades toetavamat ja turvalisemat keskkonda.
Lisaks haridusele ja noorte võimestamisele soovib VERA kaasa aidata ka poliitikamuutustele. Teenuseosutajate ja poliitikakujundajate kaasamise kaudu soovib projekt edendada süsteemseid muutusi ning kestlikke tugivõimalusi autistlikele noortele. Selle eesmärgi toetamiseks töötatakse välja ligipääsetavad materjalid ja poliitikasoovitused.
VERA partnerid käivitasid projekti ametlikult 29. mail Valencias, andes sellele olulisele algatusele hoogsa ja innustava alguse. Aruteludes käsitleti kõiki projekti põhivaldkondi, kuid erilist tähelepanu pöörati partnerriikides juba käimas olevatele koosloomekohtumistele. Koosloomekohtumistel osalevad autistlikud noored, pered ja spetsialistid. Need kohtumised on olulised, et projekti materjalid vastaksid päriselt kogukonna vajadustele. Kohtumisel tutvustati partneritele ka hindamisvahendite komplekti ja selle kasutamist, et neil oleksid vajalikud teadmised ja vahendid projekti edenemise ja mõju järjepidevaks ning tõhusaks jälgimiseks

TEAVE TOIMETAJATELE

VERA projekti rahastab Euroopa Komisjoni CERV-2024-DAPHNE programm toetuslepingu nr 101194892 alusel. Projekti viib ellu konsortsium, mida koordineerib Anziani e non solo (Itaalia) ning kuhu kuuluvad GIOLLI (Itaalia), Tartu Ülikool (UTARTU) (Eesti), MTÜ Naiste Tugi- ja Teabekeskus (Eesti) ja Fundación MIRA'M de la Comunitat Valenciana (Hispaania).

Taust:

Autismispektri häire (ASH) hõlmab erinevaid neuroarengulisi seisundeid, mis mõjutavad suhtlemist, sotsiaalset suhtlust ja käitumist. Uuringud näitavad, et autistlikel noortel, eriti tüdrukutel ja naistel, on neurotüüpiliste eakaaslastega võrreldes märksa suurem risk kogeda seksuaalvägivalda; kuni 90% autismispektri häirega naistest on teatanud sellistest kogemustest. Suurem haavatavus on seotud raskustega sotsiaalsete vihjete mõistmisel, piiride seadmisel ja ohtlike olukordade tõlgendamisel. Nn „kõrgfunktsioneeriva autismiga" inimesed võivad soovida luua suhteid, kuid neil ei pruugi olla piisavalt sotsiaalseid oskusi, et teha seda turvaliselt. VERA eesmärk on neid riske vähendada sihipärase hariduse ja uuenduslike ennetustegevuste kaudu.

Projekt: 101194892 — VERA — CERV-2024-DAPHNE
Kaasrahastanud Euroopa Liit. Väljendatud seisukohad ja arvamused on siiski ainult autori(te) omad ega pruugi kajastada Euroopa Liidu ega Euroopa Komisjoni seisukohti. Euroopa Liit ega toetuse andja nende eest ei vastuta

Co-funded by the European Union